

Din ve İnsan Dergisi

Journal of Religion and Human - مجلة الدين والإنسان

ISSN: 2980-1117

Cilt / Volume: 6

Sayı / Issue: 11

Haziran / June 2026

Emre Karadoğan*

Millî Eğitim Bakanlığı

emr.karadogan@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8760-4971

Prof. Dr. İbrahim Aşlamacı

İnönü Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi

ibrahim.aslamaci@inonu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9030-5216

**Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli
Derslerini Tercih Eden Genel Ortaokul
Öğrencilerinin İmam- Hatip Ortaokullarına
İlişkin Algıları (Malatya Örneği)**

**Perceptions of General Middle School
Students Who Choose Elective Courses in
Religion, Morality, and Values Field
Regarding Imam Hatip Middle Schools (The
Case of Malatya)**

Atıf/Citation: Karadoğan, E., & Aşlamacı, İ. (2026). Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerini Tercih Eden Genel Ortaokul Öğrencilerinin İmam- Hatip Ortaokullarına İlişkin Algıları (Malatya Örneği). *Din ve İnsan Dergisi*, 6 (11), 1-23.

Yükleme Tarihi / Received Date: 11.10.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date: 24.02.2026

Yayınlanma Tarihi / Published Date: Haziran 2026

İlk-Son Sayfa / First-Last Page: 1-23

DOI: 10.69515/dinveinsan.1801491

Makale Türü / Article Information: Araştırma Makalesi / Research Article

Değerlendirme / Review Reports: Çift Taraflı Kör Hakemlik | Double-blind referee

Etik Beyan / Ethics Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur. | Ethical principles were followed during the preparation of this study.

Etik Kurul Belgesi / Ethics Committee Approval: Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmektedir. | Article does not require an Ethics Committee Approval.

Katkı Oranı Beyanı / Author Contributions: Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir. | Author's contribution rates to the study are equal.

Etik Bildirim / Complaints: dinveinsan@hbv.edu.tr

Bu çalışma lisansüstü bir çalışmadan veya bir bildiriden mi üretildi? / Was this work derived from a postgraduate study or a paper? Evet | Yes.

Çıkar Çatışması / Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. | The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.

Benzerlik Taraması / Similarity Checks: Yapıldı | Yes - intihal.net

Telif Hakkı ve Lisans / Copyright&License: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir; çalışma Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır. | Authors own the copyright of their work published in the journal; work is published under the Attribution-NonCommercial 4.0 International license.

Yayımlanan makalelerde Araştırma ve Yayın Etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır. | Research and Publication Ethics were complied with in the published articles; international standards published by COPE (Committee on Publication Ethics) for Editors and Authors have been taken into account.

Sorumlu yazar olarak yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu beyan ediyorum. ☒

Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerini Tercih Eden Genel Ortaokul Öğrencilerinin İmam- Hatip Ortaokullarına İlişkin Algıları (Malatya Örneği)¹

Perceptions of General Middle School Students Who Choose Elective Courses in the Field of Religion, Morality, and Values Regarding Imam Hatip Middle Schools (The Case of Malatya)

Özet

Bu araştırmanın amacı, din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına (İHO) ilişkin farkındalık ve algı düzeylerini belirlemektir. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel nitelikte betimsel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, 2023–2024 eğitim-öğretim yılında Malatya ilinde Peygamberimizin Hayatı, Temel Dini Bilgiler ve Kur'an-ı Kerim derslerini seçmeli olarak alan genel ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem, Malatya merkez ilçelerinde yer alan beş farklı ortaokulda öğrenim gören ve tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen 302 öğrenciden meydana gelmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 27 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde dağılımları gibi tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmış, değişkenler arasındaki ilişkiler ise Pearson Ki-Kare (χ^2) testi ile incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin İmam Hatip Ortaokullarına ilişkin farkındalık ve bilgi düzeyleri genel olarak sınırlıdır. Katılımcıların önemli bir kısmının bu okullar hakkındaki algı ve kanaatlerini doğrudan deneyimlerden ziyade dolaylı bilgi kaynaklarına dayandırdıkları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin bir bölümünün İHO'ların akademik yönü, sosyal faaliyetleri ve eğitim imkânları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, araştırma İmam Hatip Ortaokullarının tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinde eksiklikler bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, İHO'ların hedef kitleye ulaşma sürecinde daha etkili iletişim ve tanıtım stratejileri geliştirmeleri gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, imam hatip ortaokulu, seçmeli din dersleri, ortaokul öğrencileri, okul tercih süreci.

Abstract

The aim of this study is to determine the awareness and perception levels of general middle school students who have chosen elective courses in the field of religion, morality, and values toward Imam Hatip Middle Schools (IHM). The research employed a cross-sectional descriptive survey design, one of the quantitative research methods. The population consisted of general middle school students in Malatya province who, during the 2023–2024 academic year, selected the elective courses *The Life of the Prophet*, *Basic Religious Knowledge*, and the *Qur'an*. The sample comprised 302 students enrolled in five middle schools located in the central districts of Malatya and was selected through simple random sampling. Data were collected using a questionnaire developed by the researcher and analyzed with IBM SPSS Statistics 27. Descriptive statistics (frequency and percentage distributions) were used, and relationships between

¹ Bu makale İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. İbrahim Aşlamacı danışmanlığında Emre Karadoğan tarafından hazırlanan 'Din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden ortaokul öğrencilerinin imam-hatip ortaokullarına ilişkin algıları (Malatya örneği)' başlıklı yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

variables were examined using the Pearson chi-square (χ^2) test. The findings indicate that students' awareness and knowledge regarding Imam Hatip Middle Schools are generally limited. A substantial proportion of participants reported forming their perceptions and judgments about these schools based on indirect sources of information rather than direct experience. In addition, some students were found to lack sufficient knowledge about the academic dimension, social activities, and educational opportunities offered by IHM. Overall, the results suggest shortcomings in the promotion, information provision, and guidance activities of Imam Hatip Middle Schools. Accordingly, it is recommended that IHM develop more effective communication and outreach strategies to reach their target audiences.

Structured Abstract

The aim of this study is to determine the awareness and perception levels of general middle school students who have chosen elective courses in the field of religion, ethics, and values toward Imam Hatip Middle Schools (IHM). The study used a cross-sectional descriptive survey design within a quantitative framework. The population comprised general middle school students in Malatya province who took the elective courses *The Life of the Prophet*, *Basic Religious Knowledge*, and the *Qur'an* during the 2023–2024 academic year. The sample, selected through simple random sampling, consisted of 302 students from five middle schools in the central districts of Malatya. Data were collected via a researcher-developed questionnaire and analyzed using IBM SPSS Statistics 27. Descriptive statistics (frequency and percentage distributions) were computed, and associations between variables were tested using the Pearson chi-square (χ^2) test.

The findings show that students' awareness and knowledge regarding Imam Hatip Middle Schools are generally limited. Only one-third of the participants (32.8%) stated that they had knowledge about these schools. Although most students reported having friends who attend an IHM (63.6%) and living near an IHM (36.8%), their reported knowledge remained low. This suggests limited direct exposure and insufficient outreach activities. Nearly 60% of students indicated that they had not encountered any promotional or informational activities about IHM during primary school, pointing to weaknesses in communication strategies aimed at potential students.

Regarding determinants of school choice, family influence and students' own preferences emerged as key factors. More than half of the participants (53%) stated that both their personal wishes and family guidance were decisive in their school preferences. This finding is consistent with previous research (Aşlamacı, 2017a, 2017b; Korkmaz, 2013; Ünalı, 2019; Ateş, 2016; Özensel & Aydemir, 2014), which similarly reports that school choice is shaped jointly by parental approval and individual motivation in Türkiye.

A considerable proportion of participants described IHM as academically demanding and characterized by a heavy workload. In particular, Arabic and Qur'anic studies were perceived as difficult and complex. This perception aligns with earlier findings (Karateke, 2010; Aşlamacı, 2017a; Karateke & Özdemir, 2017; Yaman, 2017). Negative attitudes toward these subjects appear to influence students' broader perceptions of IHM's academic profile and contribute to the view that these schools are burdensome.

Willingness to attend an Imam Hatip Middle School was low: only 18.2% of students expressed a desire to enroll. The majority (61.9%) reported that the elective religion courses they already take at their current schools sufficiently meet their religious learning needs; therefore, they see no need to attend an IHM. This suggests that elective religion courses may be perceived as an alternative to the formal religious education offered in IHM.

In terms of gender, male students reported more positive attitudes toward IHM than female students, while girls tended to be more hesitant or distant. This difference may reflect perceptions of the school environment, gender norms, or broader social factors. With respect to grade level, students' knowledge increased as grade level rose;

however, this did not translate into a corresponding increase in willingness to attend IHM. Misconceptions and incomplete information (e.g., assumptions about dress codes or future career trajectories) were more common among lower-grade students, indicating the need for earlier and more systematic guidance.

Overall, the results indicate that students' awareness and knowledge of Imam Hatip Middle Schools are limited and that perceptions are largely shaped by indirect information and stereotypical judgments. The findings point to shortcomings in promotion, information provision, and guidance activities. Many students perceive IHM primarily as institutions for training religious personnel, suggesting that the diversity of academic and career pathways available to graduates is not communicated effectively.

Based on these results, the study recommends that:

- informational and promotional activities be organized for primary school graduates and their parents to provide opportunities for first-hand exposure;
- guidance counselors and teachers of Religious Culture and Ethics support students and families in making informed choices;
- misconceptions such as "heavy workload" or "a strict religious environment" be addressed through interactive, evidence-based information sessions;
- the diversity of graduates' career trajectories be highlighted through success stories and exemplary profiles; and
- the academic achievements and project-based successes of IHM students be made more visible to the public to counter existing biases.

In conclusion, this study underscores the outreach and communication gaps of Imam Hatip Middle Schools and highlights the need for systematic, multi-dimensional strategies to increase public awareness and improve students' perceptions of these institutions.

Keywords: Religious Education, imam hatip middle schools, elective courses in religion, morality and values, middle school students, school choice.

Giriş

Cumhuriyet dönemi boyunca Türk eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olan İmam Hatip okulları, din hizmetlerinde görev alacak bireylerin yetiştirilmesinin yanı sıra, toplumun dini, ahlaki ve kültürel değerlerine uygun bir eğitim talebine cevap vermeyi amaçlayan kurumlardır. Bu okulların ilk kademesini oluşturan İmam Hatip Ortaokulları (İHO), temel eğitimin ikinci basamağında çocuklarını dini ve ahlaki değerlere sahip bireyler olarak yetiştirmek isteyen veliler açısından önemli bir alternatif sunmaktadır. Ancak, Cumhuriyet tarihi boyunca İmam Hatip okulları, Türkiye'de din-devlet, laiklik-eğitim ilişkileri bağlamında süregelen tartışmaların odağında yer almıştır.

Özellikle laiklik ilkesi ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu çerçevesinde yürütülen tartışmalar, bu okulların statüsü, müfredatı ve yaygınlaşması konusunda farklı dönemlerde çeşitli müdahalelere yol açmıştır. 1950'li yılların sonlarından itibaren İmam Hatip okullarının ilk kademeleri, "tek tip ortaokul programı" uygulama çabaları ve mesleki eğitimin ortaokul sonrasına taşınması yönündeki gerekçelerle tartışmaya açılmıştır. Bu tartışmalar, 1971 Muhtırası sonrasında

uygulanan düzenlemelerle fiili olarak İmam Hatip ortaokullarının kapatılmasına zemin hazırlamıştır. Her ne kadar 1974 yılında yapılan düzenlemeyle genel ortaokul programındaki seçmeli dersler yerine din eğitime yönelik derslerin eklenmesiyle bu okullar yeniden eğitim sisteminde yer alsa da 28 Şubat sürecinde çıkarılan kesintisiz sekiz yıllık eğitim yasası ile İmam Hatip ortaokulları bir kez daha kapatılmıştır (Aşlamacı, 2017a).

İmam Hatip ortaokullarının yeniden açılması, 2012 yılında yürürlüğe giren 6287 sayılı kanunla mümkün olmuştur. Bu düzenleme ile kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim sistemi yerine 4+4+4 kademeli eğitim modeli getirilmiş; ikinci kademe içerisinde farklı program seçeneklerine imkân tanıyan ortaokulların yanında İmam Hatip ortaokullarının açılması yasal güvenceye kavuşmuştur. Böylece 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 1099 İmam Hatip ortaokulu faaliyete geçmiş ve bu okullarda 94.467 öğrenci öğrenim görmeye başlamıştır. Takip eden yıllarda hem okul hem de öğrenci sayısında hızlı bir artış yaşanmış; 2024-2025 öğretim yılında okul sayısı 3396'a ulaşarak yaklaşık 3 kat, öğrenci sayısı ise 689 bin 62'ye yükselerek yaklaşık 7 kat artmıştır. Ancak 2019 sonrasında öğrenci sayılarında kısmi bir gerileme görülmeye başlanmıştır (Aşlamacı, 2024). Bu durum, İmam Hatip ortaokullarına olan talebin ilk yıllardaki ivmesini koruyamadığını göstermektedir.

Literatürde İmam Hatip ortaokulları (İHO) üzerine yapılan akademik çalışmalar, genellikle bu kurumların öğretim programları, ders içerikleri, öğrenci profilleri veya mezuniyet sonrası yönelimleri üzerine odaklanmıştır. Örneğin Kılıç (2014), İHO öğrencilerinin Kur'an eğitimi hakkındaki görüşleri üzerine çalışma gerçekleştirmiştir. Kara (2016), İHO öğrenci velilerinin okul beklentilerini araştırmıştır. Demirbaş (2016), İHO'da okutulan Arapça ders kitaplarını incelemiştir. Aşlamacı (2017a) İHO öğrenci, öğretmen ve idarecilerinin bu okullardaki açık ve örtük program hakkındaki görüşlerini tespit etmiştir. Akdeniz (2022) ve Aslan (2022) araştırmalarında İHO öğrencilerinin imam hatip liselerine yönelmeme nedenlerini sorgulamıştır. Yenice (2023), İHO'dan mezun olan öğrenci velilerinin bu okulları tercih nedenlerini araştırmıştır.

Bu örneklerde de görüldüğü üzere, İmam Hatip ortaokulları (İHO) üzerine yapılan saha araştırmalarının büyük çoğunluğu, doğrudan bu okulların paydaşları olan öğrenci, veli ve öğretmen gruplarına odaklanmıştır. Ancak İHO'ların toplumun farklı kesimleri, özellikle de farklı okul türlerinde öğrenim gören öğrenciler tarafından nasıl algılandığına ilişkin araştırmaların yeterince yürütülmediği görülmektedir. Genel ortaokullarda öğrenim gören ve "din, ahlak ve değerler" alanında seçmeli dersleri tercih eden öğrencilerin İmam Hatip Ortaokullarına ilişkin algılarını ve farkındalık durumlarını ele alan bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır.

Oysa bu öğrenci grubunun, dini ve ahlaki içeriklere ilgi duymaları bakımından İmam Hatip ortaokullarının hedef kitlesine yakın bir profili temsil ettikleri düşünülmektedir. Nitekim bu derslerin seçilme nedenlerine ilişkin yapılan pek çok çalışma, bu durumu destekler niteliktedir.

Örneğin Bahçekapılı (2013) tarafından gerçekleştirilen ve seçmeli din derslerini öğrenci, öğretmen ve velilerinin görüşleri doğrultusunda inceleyen çalışmada katılımcıların genel olarak iyi bir din eğitimi alma isteklerinin en önemli içsel faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca özellikle Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in hayatı derslerini seçen ailelerin genellikle daha muhafazakâr, din eğitimi konusunda kendilerini ve çocuklarını iyi yetiştirmiş kişiler olduğu tespit edilmiştir. Meydan (2013) tarafından yapılan ve öğrenci görüşlerini inceleyen çalışmada da öğrencilerin çok büyük kısmının dersleri kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda, dinlerini daha iyi öğrenmek ve daha ahlaklı bir insan olmak beklentisi ile tercih ettikleri belirlenmiştir. Gündoğdu'nun (2015) yapmış olduğu araştırmada ise öğrencilerin seçmeli din derslerini seçme nedenleri olarak İslam dinini doğru bir şekilde öğrenme, dini yaşama, dini konulara ilgi duyma, kendilerini bu derslerde huzurlu hissetmeleri, güzel ahlaka sahip olma istekleri gibi nedenler öne çıkmıştır. Yazıbaşı'nın (2018) çalışmasında ise ortaöğretim öğrencilerinin seçmeli din derslerini tercihlerinde ailelerin yönlendirmesi önemli bir neden olarak tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarının da ortaya koyduğu gibi seçmeli din derslerini tercih eden öğrencilerin gerekçeleri, onların İmam hatip öğrencilerinin profiline yakın bir grubu temsil ettiklerini göstermektedir. Bu bakımdan potansiyel hedef kitlesinin İmam Hatip ortaokulları hakkında ne düşündüklerinin tespit edilmesi, bu okulların hedef kitlesine doğru ulaşabilmesi bakımından önemli değerlendirilmektedir. Bu nedenle, söz konusu öğrencilerin ilkokuldan sonra ortaokul seçme süreçlerinde hangi faktörlerin belirleyici olduğunu; farkındalık düzeyleri ve algıları üzerinden imam hatip ortaokullarını tercih etmeme nedenlerini incelemeye çalışmak araştırmaya değer görülmüştür. Bu çerçevede çalışmanın problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir: "Seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına ilişkin farkındalık düzeyleri ve algıları nasıldır?"

Bu temel problem çerçevesinde aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır:

1. Seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin okul tercih süreçlerini etkileyen faktörler nelerdir?
2. Seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına ilişkin farkındalık düzeyleri nasıldır?
3. Bu öğrencilerin İmam Hatip Ortaokullarına ilişkin algıları nasıldır?

1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına ilişkin farkındalık düzeylerini, algılarını belirlemektir. Çalışma, öğrencilerin İmam Hatip Ortaokulları hakkında sahip oldukları olgusal durumlarını, bu okullara yönelik tutum ve kanaatlerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca,

öğrencilerin bu okullara yönelik algılarını tespit ederek, İmam Hatip Ortaokullarının potansiyel hedef kitlesiyle etkileşimini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırma, mevcut literatürde yeterince ele alınmamış bir konuya odaklanmaktadır. Özellikle din, ahlak ve değerler alanında seçmeli dersleri tercih eden öğrenciler, din eğitime duyarlı bir grubu temsil etmelerine rağmen, bu öğrencilerin İmam Hatip Ortaokulları hakkındaki algıları bugüne kadar sistematik biçimde incelenmemiştir. Bu bakımdan araştırma, ilgili mevcut literatürdeki bu boşluğu doldurmayı, genel ortaokul öğrencilerinin bu okullara ilişkin algılarını ve yönelimlerini anlamaya katkı sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, araştırma bulgularının İmam Hatip okullarına yönelik tanıtım stratejilerinin ve program içeriklerinin geliştirilmesine de ışık tutacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmada söz konusu öğrencilerin ele alınmasının nedeni, din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerinin amaç ve kazanımları arasında İmam Hatip okullarına ilişkin bilgiler içerip içermemesi değildir. Araştırma, öğrencilerden İmam Hatip Ortaokullarını doğrudan bilmeleri temel kabulünden hareket etmemektedir. Aksine bu okulların potansiyel hedef kitlesi olarak öğrencilerin bu okullara ilişkin farkındalık düzeyleri ve algıları üzerinden varsa sorun alanlarını tespit etmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın bu okulların hedef kitlesine doğru ulaşabilmesi çabalarına katkı sunması beklenmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel nitelikte betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın amacı seçmeli din, ahlak ve değerler alanındaki dersleri tercih eden öğrencilerin imam hatip ortaokullarına yönelik algı ve tutumlarını betimlemektir. Bu tarz tarama araştırmalarının en önemli avantajı, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, belirlenen örneklemin belli konulardaki tutum ve davranışlarından hareketle evren hakkında genel bir yargıya varmaya imkân sunmasıdır. Ayrıca öğrencilerin bu okullara karşı algıları cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre karşılaştırılmak istenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada aynı zamanda karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir (Karasar, 1999).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evreni Malatya ilindeki 2023-2024 eğitim öğretim yılında seçmeli din derslerinden Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Hayatı, Temel Dini Bilgiler ve Kur'an-ı Kerim derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencileridir. Araştırmanın örneklemi ise Malatya ili merkez ilçelerinde yer alan beş genel ortaokulda 5, 6 ve 7. sınıflarda öğrenim gören ve din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerinden birini seçen öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 302 öğrenciden oluşmaktadır. 8. sınıf öğrencilerinin araştırmaya dahil

edilmemesinin nedeni bu sınıf düzeyinde seçmeli din derslerini tercih eden öğrenci sayısının oldukça az olmasıdır. Örneklemi oluşturan öğrencilerin cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre dağılım Tablo 1'deki şekildedir.

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Demografik Özellikler	f	%
Cinsiyet	Erkek	143	47,4
	Kız	159	52,6
Sınıf	5. Sınıf	47	15,6
	6. Sınıf	143	47,4
	7. Sınıf	112	37,1
Toplam		302	100

Tablo 1'e göre ankete dahil edilenlerin %56,6'sı kız %47,4'ü erkek öğrencilerdir. 2023-2024 öğretim yılı Millî Eğitim Bakanlığı'nın istatistiklerine göre Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin sayısı 5.314.786'dır. Bunların 2.707.828'i (%50,94) erkek öğrenciler, 2.606.968 (%48,06) tanesi kız öğrencilerden oluşmaktadır. Aynı istatistik verilerine göre Malatya ilinde ortaokul öğrenci sayısı 42.109'dur. Öğrencilerin %51,17'si yani 21.549' u erkek öğrenciler, %48,83'ü yani 20.560 kişisi kız öğrencilerdir (MEB, 2024: 94). Verilen istatistik sonuçlarına göre örneklem kız- erkek öğrenci dağılımının evrendeki dağılıma benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin sınıf düzeylerine ilişkin herhangi bir kota uygulanmamıştır. Bununla birlikte seçmeli din derslerini 2 veya 3 kez almış olabilme ihtimalleri ve 5. sınıf öğrencilerine nazaran daha nitelikli cevaplar verebilecekleri varsayımıyla 6. ile 7. sınıf öğrencilerinin sayılarının daha fazla tutulması öngörülmüştür. Bu kapsamda araştırmaya katılan öğrencilerin %15,6'sı 5. sınıf, %47,4'ü 6. sınıf ve %37,1'i 7. sınıf öğrencilerinden oluşmuştur.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada kullanılan anket formunun geliştirilme süreci, alanyazına dayalı sistematik bir yaklaşımla yürütülmüştür. Öncelikle ortaokul düzeyinde uygulanmış benzer anket formları incelenmiş, ardından konuya ilişkin literatür taraması gerçekleştirilmiş, ilgili çalışmalardan yararlanılarak ölçülmek istenen değişkenlerle uyumlu madde havuzu oluşturulmuştur.

Elde edilen maddeler, araştırmanın amacına ve çalışma grubunun özelliklerine uygun olarak düzenlenmiş, ardından anket formu taslağı oluşturulmuştur. Taslak form, kapsam geçerliği açısından değerlendirilmek üzere din eğitimi ve eğitim bilimleri alanında uzman akademisyenlerin görüşüne sunulmuştur. Uzman değerlendirmeleri sonucunda gerekli düzeltmeler yapılarak formun içerik geçerliği güçlendirilmiştir. Anketin anlaşılabilirliğini ve

madde ifadelerinin hedef kitle tarafından doğru şekilde algılanıp algılanmadığını belirlemek amacıyla, 30 ortaokul öğrencisi üzerinde pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma sonuçları doğrultusunda, bazı ifadelerde dilsel sadeleştirme ve yönlendirme riskini azaltmaya yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Son aşamada, anketin etik ilkelere uygunluğu, kapsam ve içerik geçerliği ile uygulama yeterliliği sağlanmıştır. Nihai form, soruların öğrenciler tarafından açık ve anlaşılır şekilde yanıtlanabileceği biçimde düzenlenmiş; ölçülmek istenen tutum, algı ve görüşleri geçerli biçimde yansıtacak şekilde son haline getirilmiştir.

2.1. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, uygulama öncesinde İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından etik açıdan değerlendirilmiş 29/12/2023-E.389307 tarih ve sayılı karar ile uygunluk onayı alınmıştır. Etik onayın ardından, Malatya İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne gerekli izin başvurusu yapılmış, onay sürecinin tamamlanmasıyla birlikte saha uygulamasına geçilmiştir.

Uygulama öncesinde araştırmanın yürütüleceği okullar belirlenmiş, her okulun yönetimiyle ön görüşmeler gerçekleştirilmiş ve uygun tarih aralıkları planlanarak randevu usulüyle uygulama takvimi oluşturulmuştur. Veri toplama süreci, ilgili okullarda din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden öğrencilere bu derslerin ders saatleri içerisinde yüz yüze ve sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Anketin uygulanmasından önce öğrencilere araştırmanın amacı, kapsamı ve gizlilik ilkeleri hakkında bilgilendirme yapılmış; katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı açıkça ifade edilmiştir. Katılımcılardan isim, soy isim veya kimlik numarası gibi kişisel tanımlayıcı bilgiler talep edilmemiştir. Anket uygulamaları 04 Mart 2024 - 15 Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Her bir öğrenciye formu doldurabilmeleri için ortalama 20-25 dakika süre tanınmıştır.

Uygulama sürecinde hatalı doldurulan, eksik ya da okunamayan anket formları değerlendirme dışı bırakılmıştır. Verilerin giriş, kontrol, analiz ve yorumlama süreçleri yaklaşık üç aylık bir dönemde tamamlanmıştır. Toplanan veriler, IBM SPSS Statistics 27 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzde dağılımları gibi tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmış, böylece katılımcıların genel eğilimleri ortaya konmuştur. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde Pearson Ki-Kare (χ^2) testi uygulanmıştır. Bu test, iki kategorik değişken arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Analiz sonucunda bağımsız değişkenler ile öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin algı ve bilgi düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler saptanan bulgular ayrıntılı biçimde yorumlanmıştır. Son olarak, anket bulgularının daha görsel ve yorumlanabilir hale getirilmesi

amacıyla, tablolar içinde yer alan yüzdelik dağılımlarda en yüksek orana sahip kategoriler gölgelendirme yöntemiyle vurgulanmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Öğrencilerin Okuduğu Okulu Tercih Etme Faktörleri

Araştırmada, “din, ahlak ve değerler” alanındaki seçmeli dersleri tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin, hâlihazırda öğrenim gördükleri okulu seçme süreçlerinde etkili olan faktörleri belirlemeye yönelik bir soru yöneltilmiştir. Bu kapsamda öğrencilerden, okul tercihlerini şekillendiren en belirleyici unsuru belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin yanıtlarından elde edilen bulguların dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğrencilerin Okudukları Ortaokulu Tercih Etme Faktörleri

Okuduğu Ortaokulu Tercihteki En Etkili Faktör	f	%
Aile isteği	36	11,8
Kendi isteği	41	13,6
Hem aile hem kendi isteğim	160	53,0
Öğretmen tavsiyesi	10	3,3
Akraba tavsiyesi	9	3,0
Okulun eve yakın olması	29	9,6
Kardeşlerin bu okulda okuması	5	1,7
Başka sebepler	12	4,0
Toplam	302	100

Tablo 2’ye göre, öğrencilerin ortaokul tercihlerinde en etkili faktörün “hem aile hem kendi isteği” olduğu görülmektedir. Katılımcıların 160’ı (%53,0) ortaokul tercihlerini yaparken hem kendi isteklerinin hem de ailelerinin yönlendirmelerinin belirleyici olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin eğitim tercihinde aile etkisinin güçlü olduğunu, ancak bireysel eğilim ve karar verme süreçlerinin de önem kazandığını göstermektedir. Öte yandan, yalnızca kendi isteğiyle okul seçtiğini ifade eden 41 öğrenci (%13,6) bulunmaktadır. Bu oran, öğrencilerin bir kısmının eğitim sürecinde daha özerk tercihler yapabildiğini ortaya koymaktadır.

Aile isteğiyle tercih yaptığını belirten 36 öğrenci (%11,8) ise aile yönlendirmesinin tek başına belirleyici olduğu bir grubu temsil etmektedir. Bununla birlikte, öğretmen tavsiyesi (%3,3), akraba tavsiyesi (%3,0), okulun eve yakın olması (%9,6) ve kardeşlerin aynı okulda okuması (%1,7) gibi çevresel ve pratik faktörlerin de tercihler üzerinde sınırlı düzeyde etkili olduğu görülmektedir. Genel olarak bulgular, ortaokul tercihinde hem aile etkisinin hem de bireysel karar verme sürecinin birlikte işlediğini ortaya koymaktadır.

3.2. Öğrencilerin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Farkındalık Düzeyleri

Araştırma kapsamında, öğrencilerin İmam Hatip ortaokullarına ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu doğrultuda, öğrencilerin söz konusu

okullar hakkındaki bilgi düzeyleri, imam hatip ortaokulunda öğrenim gören bir arkadaşlarının bulunup bulunmadığı, bu okullar hakkında kendilerine tanıtım yapıp yapılmadığı ve ikamet ettikleri bölgeye yakın bir imam hatip ortaokulunun varlığına ilişkin farkındalıkları ölçülmüştür. Elde edilen veriler, öğrencilerin imam hatip ortaokullarına dair bilişsel ve çevresel farkındalıklarını değerlendirmek amacıyla frekans (n) ve yüzde (%) değerleri üzerinden analiz edilmiştir. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri yanıtların dağılımı ayrıntılı biçimde Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Farkındalık Düzeyleri

Değişken	Evet (f,%)	Hayır (f,%)	Fikrim yok (f,%)
İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (Dersler, ortam, ders saati vb.)	99 (%32,8)	104 (%34,4)	99(%32,8)
İmam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşın var mı?	192 (%63,6)	80 (%26,5)	30 (%9,9)
İlkokulda iken imam hatip ortaokullarıyla ilgili sana tanıtım yapıldı mı?	75 (%24,9)	184 (%60,9)	43(%14,2)
Evinize yakın imam hatip ortaokulu var mı?	111 (%36,8)	122 (%40,4)	69(%22,8)
Aile bireylerinizde imam hatip ortaokulu veya lisesine devam eden ya da bu okullardan mezun olan kimse var mı?	73 (%24,2)	142 (%47,0)	87(%28,8)

Tablo 3'teki veriler, öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin farkındalık durumlarını ortaya koymaktadır. Bulgulara göre, öğrencilerin yaklaşık üçte biri (%32,8) imam hatip ortaokulları hakkında (dersler, ortam, ders saati vb.) bilgi sahibi olduğunu belirtirken, benzer oranda bir grup (%34,4) bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Aynı oranda öğrenci (%32,8) ise bu konuda fikir sahibi olmadığını dile getirmiştir. Bu durum, imam hatip ortaokullarıyla ilgili önemli bir kısım (fikri olmayanlar dağıtıldığında yaklaşık yarısı) ortaokul öğrencisinin bu kurumlar hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığını göstermektedir.

Katılımcıların çoğunluğu (%63,6), imam hatip ortaokulunda öğrenim gören bir arkadaşlarının bulunduğunu ifade etmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin doğrudan olmasa da dolaylı olarak imam hatip okullarıyla ilişki kurduklarını göstermektedir. Öte yandan, öğrencilerin %60,9'u ilkökul döneminde imam hatip ortaokullarıyla ilgili herhangi bir tanıtım yapılmadığını belirtmiştir. Bu oran, tanıtım faaliyetlerinin sınırlı düzeyde kaldığını ve öğrencilerin bilgi edinme sürecinde doğrudan bir yönlendirmeye maruz kalmadığını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların %36,8'i evlerine yakın bir imam hatip ortaokulu bulunduğunu belirtirken, %40,4'ü böyle bir okulun bulunmadığını, %22,8'i ise bu konuda fikir sahibi olmadığını ifade etmiştir. Bu durum, imam hatip ortaokullarının bazı bölgelerde erişilebilir olmasına rağmen, tüm öğrenciler için mekânsal olarak eşit düzeyde ulaşılabilir olmadığını göstermektedir. Son olarak, öğrencilerin yaklaşık dörtte biri (%24,2) aile bireylerinden birinin imam hatip ortaokulu veya

lisesine devam ettiğini ya da mezun olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık %47'si ailesinde böyle bir geçmişin bulunmadığını, %28,8'i ise bu konuda fikir sahibi olmadığını belirtmiştir.

Genel olarak veriler, genel ortaokul öğrencilerinin önemli bir kısmının imam hatipli arkadaşlarının olması ve evine yakın imam hatip ortaokulu olmasına rağmen bu öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin bilgilerinin kısıtlı olduğunu göstermektedir. Öğrencilere imam hatip ortaokulları ile ilgili tanıtımın gereği kadar yapılmadığını ve bu öğrencilerin bilgilenme süreçlerinin ise büyük ölçüde dolaylı deneyimlere dayandığını göstermektedir.

Öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin farkındalık durumlarını belirlemeye yönelik sorulara verdikleri yanıtlar, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından incelendiğinde, yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre bir soru dışında her iki değişken açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yalnızca "İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (dersler, ortam, ders saati vb.)" sorusu, sınıf değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir ($\chi^2=11,040$; $p=0,026$). Elde edilen bulgulara göre, 5. sınıfta yer alan öğrencilerin %46,8'inin ($n=22$), 6. sınıfta yer alan öğrencilerin %37,1'inin ($n=53$) ve 7. sınıf öğrencilerinin %25,9'unun ($n=29$) imam hatip ortaokulları hakkında bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir. Bu sonuç, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin bilgi düzeylerinde kısmi bir artış olduğunu; ancak erken sınıf düzeylerinde bu okullara dair bilgi eksikliğinin daha belirgin biçimde ortaya çıktığını göstermektedir.

3.3. Öğrencilerin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Algıları

Araştırma kapsamında, seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin İmam Hatip ortaokullarına ilişkin algılarını belirlemeye yönelik bir dizi ifade hazırlanmıştır. Katılımcılardan, bu ifadelere yönelik katılım durumlarını belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin söz konusu ifadelere verdikleri yanıtlar, frekans (n) ve yüzde (%) dağılımları temelinde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğrencilerin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Algıları

Değişken	Katılmıyorum (f,%)	Kararsızım (f,%)	Katılıyorum (f,%)
1- Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir.	63 (%20,9)	63 (%20,9)	176 (%58,2)
2- Okulda seçmeli din dersi aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedim.	41 (%13,6)	74 (%24,5)	187 (%61,9)
3- Evime daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.	198 (%65,6)	53 (%17,5)	51 (%16,9)
4- İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.	173 (%57,3)	74 (%24,5)	55 (%18,2)
5- İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.	158 (%52,1)	103(%34,1)	41 (%13,6)

6- İmam hatip ortaokulunda daha fazla ödev verilir.	63 (%20,9)	166(%55,0)	73 (%24,1)
7- İmam hatip ortaokulunda Arapça dersi olduğu için daha zor bir okuldur.	70 (%23,2)	94 (%31,1)	138 (%45,7)
8- İmam hatip ortaokulunda Kuran ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur.	89 (%29,5)	90 (%29,8)	123 (%40,7)
9- İmam hatip ortaokuluna gitseydim derslerdeki başarımlar düşerdi.	116 (%38,4)	113(%37,4)	73 (%24,2)
10- İmam hatip ortaokulu mezunlarının kaliteli liselere yerleşmeleri daha zordur.	113 (%37,4)	142(%47,0)	47 (%15,6)
11- İmam hatip ortaokuluna gidenler “LGS” sınavından daha düşük puan alırlar.	171 (%56,6)	83 (%27,5)	48 (%15,9)
12- İmam hatip ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.	164 (%54,3)	98 (%32,5)	40 (%13,2)
13- İmam hatip ortaokulunda mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilir.	162 (%53,6)	98 (%32,5)	42 (%13,9)
14- İmam hatip ortaokuluna gidenlerin bütün ibadetleri yapmaları zorunludur.	125 (%41,4)	125(%41,4)	52 (%17,2)
15- İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.	126 (%41,7)	94 (%31,1)	82 (%27,2)
16- İmam hatip ortaokulunda oyun, spor ve fiziksel aktiviteler daha azdır.	71 (%23,5)	142(%47,0)	89 (%29,5)
17- İmam hatip ortaokullarında spor salonu, laboratuvar vb. olanaklar sınırlıdır.	68 (%22,5)	161(%53,3)	73 (%24,2)

Tabloda yer alan bulgular, öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin algılarını her bir ifadeye verdikleri yanıtlar üzerinden ortaya koymaktadır. İlk olarak, “Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir.” ifadesine öğrencilerin %58,2’si katıldığını belirtmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin çoğunun mevcut okul sisteminde aldıkları din eğitiminin kendi ihtiyaçlarını karşıladığını düşündüklerini göstermektedir. %20,9’luk bir kesim bu görüşe katılmazken, aynı oranda öğrenci kararsız kalmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte “Okulda seçmeli din dersi aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedim.” ifadesine öğrencilerin %61,9’u katılmıştır. Bu bulgu, seçmeli din derslerinin imam hatip ortaokuluna yönelme eğilimini azalttığını göstermektedir. Buna karşın %13,6’lık bir grup bu görüşe katılmamış, %24,5’i ise kararsız kalmıştır.

Tablodaki 3-5 arasındaki ifadeler öğrencilerin imam hatip ortaokullarını tercih eğilimlerine ilişkindir. “Evime daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.” ifadesine katılanların oranı yalnızca %16,9’dur. Katılmayanların oranı ise %65,6’dır. Bu durum, öğrencilerin imam hatip tercihinde fiziksel mesafe ya da ulaşım kolaylığı gibi çevresel faktörleri belirleyici bir unsur olarak görmediklerini göstermektedir. Buna paralel olarak “İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.” ifadesine öğrencilerin %57,3’ü katılmamış, yalnızca %18,2’si katılmıştır. Bu sonuç, imam hatip ortaokuluna yönelik genel tercih eğiliminin düşük olduğunu ve öğrencilerin önemli bir kısmının bu okul türüne mesafeli yaklaştığını göstermektedir. Ayrıca

“İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.” ifadesine öğrencilerin %52,1’i katılmamıştır. Bu bulgu imam hatiplerin yoğun ders yükü algısının tercih edilmemesinde etkili olduğunu göstermektedir. Ancak katılım oranının (%13,6) düşük olması, bu algının tercih edilmemesinde tek başına belirleyici olmadığını da ortaya koymaktadır.

Tablodaki 6-9 arası ifadelerle ilişkin bulgular öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin akademik zorluk algısının belirli ölçüde yüksek olduğunu, ancak bu algının tüm öğrenciler arasında tam bir fikir birliği oluşturmadığını göstermektedir. Öncelikle “İmam hatip ortaokulunda daha fazla ödev verilir” ifadesine öğrencilerin yarıdan fazlası (%55,0) kararsız kalmış, yalnızca %24,1’i bu görüşe katılmıştır. Buna karşılık, “İmam hatip ortaokulunda Arapça dersi olduğu için daha zor bir okuldur” ifadesine %45,7 oranında katılım sağlanması, öğrencilerin Arapça dersinin imam hatipleri zorlaştıran bir unsur olduğu yönünde güçlü bir algıya sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Benzer biçimde, “Kuran ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur” ifadesine katılanların oranı da %40,7’dir. Bu sonuçlar, öğrencilerin imam hatip ortaokullarındaki Arapça dersinin varlığını ve Kuran-ı Kerimden ezber yaptırılmasını zorlayıcı gördüklerini göstermektedir. Bununla birlikte, “İmam hatip ortaokuluna gitseydim derslerdeki başarıım düşerdi” ifadesine katılanların oranı yalnızca %24,2 iken, %38,4’ü bu görüşe katılmamıştır. Bu bulgu, öğrencilerin imam hatiplerin zorlayıcı bir okul türü olduğunu düşünmekle birlikte, bu durumun kendi akademik başarılarını mutlaka olumsuz etkileyeceğine inanmadıklarını göstermektedir.

Tablodaki 10 ve 11. ifadelerle ilişkin bulgular birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin imam hatip ortaokullarının akademik başarılarına ilişkin genel algısının olumsuz olmadığı, ancak bu konuda net bir kanaat oluşmadığı görülmektedir. “İmam hatip ortaokulu mezunlarının kaliteli liselere yerleşmeleri daha zordur” ifadesine verilen yanıtlar, öğrenciler arasında belirsiz bir tutumun hâkim olduğunu göstermektedir. Katılımcıların neredeyse yarısı (%47) kararsız, %37,4’ü katılmıyorum demiştir. Bu durum, öğrencilerin imam hatip mezunlarının liselere yerleşme başarıları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ya da bu konuda kararsız kaldıklarını düşündürmektedir. Öte yandan, “İmam hatip ortaokuluna gidenler LGS sınavından daha düşük puan alırlar” ifadesine %56,6 oranında “katılmıyorum” yanıtı verilmesi, öğrencilerin çoğunluğunun imam hatip öğrencilerini akademik açıdan başarısız görmediklerini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, imam hatip okullarının genellikle LGS gibi sınavlara hazırlama konusunda dezavantajlı olduklarına dair yaygın bir önyargının öğrenci düzeyinde desteklenmediğini göstermesi açısından önemlidir.

Tablodaki 12 ve 13. ifadeler birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin mesleki yönelim ve devam olanakları hakkında genel olarak doğru bilgiye sahip oldukları, ancak önemli bir kısmının hâlâ belirsizlik yaşadığı görülmektedir. “İmam hatip

ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.” ifadesine öğrencilerin yarısından fazlası (%54,3) katılmadığını belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin büyük bir bölümünün imam hatip ortaokullarını yalnızca dini mesleklere hazırlayan kurumlar olarak görmediğini, bu okullardan mezun olanların farklı meslek alanlarına da yönelebileceğini fark ettiklerini göstermektedir. Ancak %32,5’lik kararsız kesim, imam hatiplerin mezunlarına sunduğu fırsatlar konusunda bilgi eksikliği yaşandığını ortaya koymaktadır. %13,2 oranında “katılıyorum” diyen öğrenciler ise hâlen imam hatip okullarını yalnızca din görevlisi yetiştiren kurumlar olarak algılamaktadır. Benzer şekilde, “İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilirler.” ifadesine verilen yanıtlar da öğrencilerin çoğunun (%53,6) bu yanlış algıyı paylaşmadığını, yani imam hatip ortaokulundan mezun olanların farklı lise türlerine devam edebileceğini bildiklerini göstermektedir. Ancak yine %32,5’lik kararsız grup, bu konuda da bilgi eksikliğini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Tablodaki 14 ve 15. ifadeler birlikte değerlendirildiğinde, öğrenciler arasında imam hatip ortaokullarındaki dini uygulamalara dair bilgi ve algı düzeyinin oldukça farklılık gösterdiği ve belirsizliklerin yüksek olduğu görülmektedir. Öncelikle, “İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.” ifadesine öğrencilerin yalnızca %27,2’sinin katılmış olması, başörtüsünün bu okullarda zorunlu bir uygulama olmadığına dair farkındalığın olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, %31,1’lik kararsız bir kesim ve %41,7’lik katılmayan oranı, öğrencilerin önemli bir kısmının imam hatiplerde başörtüsüne ilişkin uygulamaları tam olarak bilmediğini ya da bu konuda kararsız kaldığını ortaya koymaktadır. Benzer biçimde, “İmam hatip ortaokuluna gidenlerin bütün ibadetleri yapmaları zorunludur.” ifadesine öğrencilerin yalnızca %17,2’si katıldığını, geri kalan çoğunluğun (%41,4 katılmıyorum, %41,4 kararsızım) ise bu görüşü paylaşmadığını veya emin olmadığını belirtmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin önemli bir kısmının imam hatiplerde ibadetlerin zorunlu tutulmadığını düşündüğünü, ancak yine de zorunluluk olabileceği yönünde tereddüt yaşadıklarını göstermektedir.

Tablodaki 16 ve 17. ifadeler birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin imam hatip ortaokullarının sosyal, sportif ve fiziksel imkânlarına dair yeterli bilgiye sahip olmadıkları açıkça görülmektedir. İlk olarak, “İmam hatip ortaokulunda oyun, spor ve fiziksel aktiviteler daha azdır.” ifadesine öğrencilerin %47’sinin kararsız kalması, bu okullarda sosyal ve sportif etkinliklerin düzeyi hakkında öğrenciler arasında belirgin bir bilgi eksikliği olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer biçimde, “İmam hatip ortaokullarında spor salonu, laboratuvar vb. olanaklar sınırlıdır.” ifadesine öğrencilerin %53,3’ünün kararsız yanıtı, imam hatip okullarının fiziksel altyapı ve donanım koşullarına dair belirsiz bir algının yaygın olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin imam hatip ortaokullarına yönelik algı ve tutumlarının cinsiyet ve sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizleri

sonucunda, bazı ifadelerde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bazı ifadelerde anlamlı farklılaşmaya yol açan değişkenler şu şekildedir:

Cinsiyet değişkeni ile “Evime daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.” ifadesi arasında yapılan ki-kare analizi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=6,463$; $p=0,040$). Bulgulara göre, erkek öğrencilerin %22,4’ü bu ifadeye katıldığını belirtirken, kız öğrencilerin %71,1’i katılmadığını ifade etmiştir. Bu durum, imam hatip ortaokuluna yönelik tercihlerin cinsiyet temelli farklılık gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle kız öğrenciler için okulun fiziksel konumunun tercih üzerinde belirleyici bir faktör olmadığı, buna karşın erkek öğrenciler açısından okulun eve yakınlığının tercih sürecinde daha etkili bir unsur olduğu söylenebilir.

Cinsiyet değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.” ifadesi arasında yapılan ki-kare analizi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2=7,951$; $p=0,039$). Analiz bulgularına göre, erkek öğrencilerin %21,7’si imam hatip ortaokulunda okumak istediğini belirtirken, bu oran kız öğrencilerde %15,1’dir. Bu durum, imam hatip ortaokullarına yönelik tercih eğilimlerinin cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaştığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, erkek öğrencilerin imam hatip ortaokuluna karşı daha olumlu bir tutum sergilediklerini, kız öğrencilerin ise bu okul türüne yönelik mesafeli bir yaklaşım benimsediklerini ortaya koymaktadır.

Cinsiyet değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.” ifadesi arasında yapılan ki-kare analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=11,740$; $p=0,003$). Analiz bulgularına göre, erkek öğrencilerin %42,0’sı ve kız öğrencilerin %61,7’si bu ifadeye katılmadıklarını belirtmiştir. Bu sonuç, kız öğrencilerin imam hatip ortaokullarını tercih etmemelerinde ders yoğunluğunun belirleyici bir etken olmadığını göstermektedir. Buna karşılık, erkek öğrenciler arasında ders sayısının fazlalığına ilişkin olumsuz algının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, erkek öğrencilerin imam hatip ortaokullarını değerlendirirken akademik yük ve ders yoğunluğuna daha duyarlı bir yaklaşım sergiledikleri; kız öğrencilerin ise okul tercihini etkileyen faktörleri daha farklı unsurlar üzerinden şekillendirdikleri söylenebilir.

Cinsiyet değişkeni ile “İmam hatip ortaokuluna gidenler LGS sınavından daha düşük puan alırlar.” ifadesi arasında yapılan ki-kare analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=8,756$; $p=0,030$). Bulgulara göre, erkek öğrencilerin %22,4’ü, kız öğrencilerin ise %10,1’i bu ifadeye katıldıklarını belirtmiştir. Analiz sonuçları, ifadeye katılmayan ve kararsız kalan öğrencilerin çoğunlukla kızlardan, ifadeye katılan öğrencilerin ise ağırlıklı olarak erkeklerden oluştuğunu göstermektedir. Bu bulgu, erkek öğrencilerin imam hatip ortaokullarına devam eden öğrencilerin akademik başarılarına ilişkin algılarının kız öğrencilere kıyasla daha

olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, erkek öğrenciler arasında imam hatip ortaokulu öğrencilerinin akademik yeterliliklerine dair olumsuz bir yargının daha yaygın olduğu söylenebilir.

Cinsiyet değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.” ifadesi arasında yapılan ki-kare analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=7,480$; $p=0,024$). Bulgulara göre, erkek öğrencilerin %33,6’sı ve kız öğrencilerin %49,1’i bu ifadeye katılmadıklarını belirtmiştir. Analiz sonuçları, ifadeye katılmayanların çoğunlukla kız öğrencilerden; kararsız kalan ve ifadeye katılan öğrencilerin ise ağırlıklı olarak erkeklerden oluştuğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre başörtüsünü imam hatip ortaokullarında zorunlu bir uygulama olarak görme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Sınıf değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.” ifadesi arasında yapılan ki-kare analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=9,803$; $p=0,044$). Bulgulara göre, 5. sınıf öğrencilerinin %42,6’sı bu ifadeye katıldığını belirtirken, 6. sınıftakilerin %24,4’ü ve 7. sınıftakilerin %24,1’i aynı ifadeye katılmıştır. Bu sonuç, sınıf düzeyi ilerledikçe öğrencilerin imam hatip ortaokullarındaki başörtüsü uygulamasına ilişkin algılarının azaldığını ve bilgi düzeylerinin arttığını göstermektedir. Dolayısıyla, sınıf seviyesi ile okul uygulamalarına ilişkin farkındalık arasında pozitif bir ilişki olduğu ve alt sınıf öğrencilerinin imam hatipler hakkında daha sınırlı ve varsayımsal bilgilere sahip oldukları sonucuna varılabilir.

Sınıf değişkeni ile “İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilirler.” ifadesi arasındaki ki-kare analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2=12,502$; $p=0,014$). Bulgulara göre, 5. sınıf öğrencilerinin %46,8’i katılmadığını, %48,9’u kararsız olduğunu ve yalnızca %4,3’ü katıldığını belirtmiştir. 6. sınıfta katılmayanlar %49,7, kararsızlar %32,9 ve katılanlar %17,4 oranında; 7. sınıfta ise katılmayanlar %61,6, kararsızlar %25,0 ve katılanlar %13,4 oranındadır. Bu sonuçlar, sınıf düzeyi ilerledikçe öğrencilerin imam hatip ortaokullarının liseye geçiş sürecindeki kısıtlayıcı bir etkisi olmadığına dair algılarının güçlendiğini göstermektedir. Alt sınıf öğrencilerinde kararsızlık ve bilgi eksikliği daha belirgin iken, üst sınıflarda öğrenciler daha net bir değerlendirme yapabilmekte ve çoğunlukla bu ifadenin geçerli olmadığı görüşünü benimsemektedir.

Sınıf değişkeni ile “Okulumda seçmeli din dersleri aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeme gerek yoktur.” ifadesi arasındaki ki-kare analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=15,596$; $p=0,004$). Bulgulara göre, 5. sınıf öğrencilerinin %17,0’si katılmadığını, %44,7’si kararsız olduğunu ve %38,3’ü katıldığını belirtmiştir. 6. sınıfta katılmayanlar %14,7, kararsızlar %20,3 ve katılanlar %65,0 oranındadır; 7. sınıfta ise

katılmayanlar %10,7, kararsızlar %21,4 ve katılanlar %67,9'dur. Bu sonuçlar, sınıf düzeyi ilerledikçe öğrencilerin seçmeli din derslerinin imam hatip ortaokulu tercihine alternatif olarak yeterli olduğuna dair algılarının güçlendiğini göstermektedir. Özellikle 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu, mevcut okulda aldıkları seçmeli din derslerinin imam hatip ortaokuluna gitme gerekliliğini ortadan kaldırdığı görüşünü benimsemektedir. Buna karşılık, 5. sınıf öğrencilerinde kararsızlık oranı oldukça yüksek olup, alt sınıf öğrencilerinin konuya dair bilgi ve farkındalık düzeyinin daha sınırlı olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Sonuç

Bu araştırmada, din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin imam hatip ortaokullarına (İHO) ilişkin farkındalık düzeyleri ve algıları incelenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar genel ortaokul öğrencilerinin İHO algısına ilişkin farklı araştırma bulguları olmadığı için İHO öğrencileri üzerine benzer konularda yapılmış sınırlı araştırma sonuçlarıyla tartışma yoluna gidilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular, genel ortaokullarda din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini alan öğrencilerin okul tercihlerini şekillendiren faktörlerin başında aile ve bireysel isteklerin geldiğini göstermektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlası (%53,0), okul tercihinde hem kendi isteklerinin hem de ailelerinin yönlendirmelerinin belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgu, Aşlamacı'nın (2017a, s.144) imam hatip ortaokulu öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada ulaştığı sonuçlarla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada da öğrencilerin İHO tercihlerinde en belirleyici unsurun kendi ve ailelerinin isteği olduğu ortaya konmuştur. Benzer biçimde, Aşlamacı'nın (2017b, s.31) imam hatip lisesi öğrencileri üzerine yürüttüğü çalışmada öğrencilerin %40,3'ünün bu okulları kendi isteğiyle, %36,8'inin ise aile isteğiyle tercih ettiği belirlenmiştir. Korkmaz'ın (2013) İHL öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu okulu kendi istekleri ve çevrelerinin etkisiyle tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ünal'dın (2019) çalışmasına göre, İHL'de öğrenim gören öğrencilerin %88,4'ü bu okulları kendi tercihleri doğrultusunda seçmiştir. Ateş'in (2016) çalışmasında ise, İHL öğrencilerinin çoğunluğunun bu okulları kendi tercihleri doğrultusunda, özellikle dini bilgileri daha iyi öğrenmek amacıyla seçtikleri ve aileleri ile çevrelerinin de bu tercihi destekledikleri belirlenmiştir. Özensel ve Aydemir (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin %43,6'sı İHL'de okumaya kendisinin, %32,7'si ise ailesinin karar verdiğini ifade etmiştir. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de öğrencilerin ortaokul ve lise tercih süreçlerinde ailelerinin ve kendi isteklerinin kayda değer düzeyde belirleyici olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin imam hatip ortaokulları hakkındaki farkındalık düzeylerinin sınırlı olduğu görülmektedir. Katılımcıların yalnızca üçte biri (%32,8) bu okullar hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunun imam hatip ortaokulunda

okuyan arkadaşına sahip olması (%63,6) ve evine yakın imam hatip okulu bulunmasına (%36,8) rağmen bilgi düzeylerinin düşük olması, doğrudan bilgilendirme eksikliğine işaret etmektedir. Bu durum, imam hatip okullarına yönelik farkındalığın çoğunlukla dolaylı deneyimler yoluyla şekillendiğini göstermektedir. Nitekim Akdeniz'in (2022, s.92) çalışmasında da öğrencilerin imam hatip liselerine ilişkin görüşlerinin önemli ölçüde arkadaş ve akraba çevresinin etkisiyle oluştuğu belirtilmiştir. Yine Dünder (2008) tarafından 30 İHL öğrenci velisi ile gerçekleştirilen nitel bir çalışmada çevresel etkiler ve yönlendirmeler sonucunda, ebeveynlerin çocuklarını bu okullara yönlendirdikleri saptanmıştır. Dolayısıyla, öğrencilerin bu okullara yönelik kanaatlerinin doğrudan bilgiye değil, çevresel algı ve aktarımlara dayandığı söylenebilir.

Ayrıca öğrencilerin önemli bir kısmının imam hatip ortaokulları hakkında doğrudan bilgi sahibi olmaması imam hatip ortaokullarına yönelik farkındalık eksikliğinin yalnızca temasla giderilemediğini, bilgilendirici tanıtım faaliyetlerinin önemini ortaya koymaktadır. Nitekim araştırma bulgularına göre öğrencilerin yaklaşık %60'ı ilkokul döneminde imam hatip ortaokulları hakkında herhangi bir tanıtım faaliyetiyle karşılaşmadığını belirtmiştir. Bu bulgu, söz konusu kurumların öğrenci adaylarına ulaşmada yeterli düzeyde tanıtım stratejisi geliştiremediğini göstermektedir.

Araştırmada imam hatip ortaokullarına ilişkin genel algılarına bakıldığında, öğrencilerin önemli bir kısmının bu okulları "ders yükü fazla" ve "zorlayıcı" kurumlar olarak gördükleri tespit edilmiştir. Özellikle Arapça ve Kur'an-ı Kerim derslerine yönelik algılar, öğrencilerin zihninde bu okulların akademik açıdan daha zorlayıcı bir profil çizdiğini göstermektedir. Bu bulgu, literatürdeki benzer araştırmalarla örtüşmektedir. Aslan'ın (2022) İHL'yi tercih etmeyen İHO mezunu öğrenciler üzerine yaptığı araştırmasında, öğrencilerin İHL'yi tercih etmeme nedenleri olarak bu okullarda bulunan meslek derslerinin üniversiteye hazırlık aşamasında başarıya engel olarak görülmesi, kendilerini bu okullara ait hissetmemeleri ve bu okulların akademik başarısının yeterli olmadığını düşünmeleri gibi etkenler saptanmıştır. Aşlamacı'nın (2017a) İHO öğrencileriyle yaptığı araştırmasında öğrencilerin en sevmedikleri dersler sırasıyla Matematik (%47,5), Arapça (%40) ve İngilizce (%39) olduğu tespit edilmiştir. Karateke'nin (2010) Batman örneği üzerinden yaptığı araştırmada, İHL öğrencilerinin en çok zorlandıkları dersin Kur'an-ı Kerim olduğu, programın yoğunluğunu ise başarısızlık nedenlerinden biri olarak gördükleri belirtilmiştir. Karateke ve Özdemir'in (2017) İHO öğrencileri üzerine yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin yaklaşık yarısı (%49) derslerin zor ve fazla olmasını İHL tercih etmeme gerekçesi olarak ifade etmişlerdir. Çalışkanoğlu'nun (2018) araştırmasında, İHL'de öğrenim görmekten memnun olmayan öğrencilerin memnuniyetsizliklerinin ana nedeninin meslek derslerinin zorluğu olduğunu ortaya koymaktadır. Mevcut araştırmada da öğrencilerin imam hatip ortaokullarında Arapça ve Kur'an derslerini zorlayıcı bulmaları, bu bulgularla tutarlılık

göstermektedir. Yaman'ın (2017, s.347) Arapça dersine yönelik metaforik algı araştırmasında öğrencilerin Arapçayı "zor ve karmaşık bir dil" olarak tanımlamaları da bu algının arka planını açıklayan önemli bir bulgudur. Dolayısıyla, imam hatip ortaokullarına ilişkin zorluk/akademik güçlük algısının önemli bir bölümünün özellikle Arapça ve Kur'an-ı Kerim gibi derslerden kaynaklandığı görülmektedir. Araştırma sonuçları bu algıya öncelikle İmam Hatip okullarının kendi öğrencilerinin sahip olduğu ve bu durumun genel ortaokul öğrencilerinin İHO algılarına da yansındığını göstermektedir.

Araştırma bulguları ayrıca, öğrencilerin imam hatip ortaokullarına yönelik tercih eğilimlerinin oldukça düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin yalnızca %18,2'si imam hatip ortaokulunda okumak istediğini belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin çoğunun mevcut okullarında aldıkları seçmeli din dersleriyle yetindiklerini düşündürmektedir. Nitekim, "Seçmeli din dersi aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeme gerek yok" ifadesine yüksek düzeyde katılım (%61,9) gözlenmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin büyük çoğunluğunun mevcut okullarında aldıkları seçmeli din derslerini, imam hatip ortaokullarına gitmeye alternatif olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, "Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir." ifadesine öğrencilerin yarıdan fazlasının katılması da bu sonucu desteklemektedir.

Cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından yapılan analizlerde de anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin imam hatip ortaokullarına yönelik tutumlarının kız öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu; kız öğrencilerin ise bu okul türüne daha mesafeli yaklaştıkları görülmüştür. Örneğin erkek öğrenciler, kız öğrencilere kıyasla imam hatip ortaokulunda okumaya daha istekli olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum, Karateke ve Özdemir'in (2017) bulgularıyla da dolaylı biçimde örtüşmektedir. Söz konusu araştırmada öğrencilerin imam hatip liselerine devam etme isteksizliklerinde okul ortamı, öğretmen tutumları ve fiziki koşullar gibi faktörlerin belirleyici olduğu vurgulanmıştır. Mevcut araştırmada kız öğrencilerin imam hatip ortaokullarına karşı mesafeli tutumlarının, benzer biçimde okul ortamına ve algılanan sosyal koşullara ilişkin faktörlerle ilişkili olabileceği değerlendirilebilir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin imam hatip okullarına yönelik bilgi düzeylerinin sınıf seviyesi arttıkça yükseldiği görülmüştür. Özellikle alt sınıflarda yer alan öğrencilerin imam hatiplerle ilgili uygulamalara (örneğin başörtüsü zorunluluğu veya mezuniyet sonrası yönelimler gibi) ilişkin yanlış veya eksik bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durum, bilgilendirme faaliyetlerinin erken dönemde yeterince etkin yürütülmediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, araştırma bulguları seçmeli din derslerini alan genel ortaokul öğrencilerinin imam hatip ortaokullarına ilişkin farkındalık, bilgi ve algı düzeylerinin genel olarak sınırlı olduğunu; öğrencilerin önemli bir kısmının bu okullara yönelik kanaatlerini dolaylı deneyimlere ve kısmen yanlış bilgilere dayalı olarak oluşturduğunu göstermektedir. Sınıf düzeyinin artmasıyla

bilgi düzeyi yükselmekte, ancak genel algı düzeyinde imam hatip ortaokullarına yönelme eğilimi düşük kalmaktadır. Bu durum, imam hatip okullarının hedef kitleye ulaşma konusunda tanıtım, bilgilendirme ve yönlendirme eksiklikleri yaşadığını düşündürmektedir.

Bu bulgular doğrultusunda araştırma şu önerileri sunmaktadır:

- İmam hatip ortaokulları hakkında yanlış algıların giderilmesi ve farkındalığın artırılması amacıyla ilkokul son sınıf düzeyinde öğrenci ve velilere yönelik düzenli bilgilendirme faaliyetleri yürütülmelidir. Bu tanıtımlar, öğrenci ve velilerin bu okullar hakkında doğrudan bilgi edinebileceği etkinlikler şeklinde tasarlanabilir.
- İlkokul sonrası öğrenci ve velilerinin okul tercihlerinde doğru bilgiye dayalı kararlar alabilmeleri için rehber öğretmenler ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri aracılığıyla bilgilendirme yapılabilir.
- Öğrencilerin İmam hatip ortaokullarına ilişkin yoğun ders ve ödev yükü, dini uygulamalara zorlama gibi yanlış algılarını ortadan kaldırmak için kendilerine bu okullar hakkında objektif ve kapsamlı bilgilendirmeler yapılabilir.
- İmam hatip ortaokullarının yalnızca din görevlisi yetiştiren kurumlar olmadığı; mezunlarının farklı lise ve meslek alanlarına yönelebileceği, örnek mezun profilleri üzerinden vurgulanabilir.
- İmam hatip ortaokullarının akademik başarılarına ilişkin kamuoyunda var olan önyargıların giderilmesi için başarı hikâyeleri, sınav performansları ve proje çalışmaları daha görünür kılınabilir.

Kaynakça

- Akdeniz, M. (2022), *“İmam hatip ortaokulundan mezun olan öğrencilerin imam hatip liselerini tercih etmeme nedenleri”*. (Yüksek lisans tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi.
- Aslan, O. (2022). *İmam hatip ortaokulu mezunu öğrencilerin imam hatip lisesini tercih etmeme sebepleri (Karaman ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi.
- Aşlamacı, İ. (2017b). *Öğrenci ve öğretmenlerine göre imam-hatip liseleri profiller, algılar, memnuniyet, aidiyet*, İstanbul: Dem Yayınları.
- Aşlamacı, İ. (2017b). *Paydaşlarına göre imam hatip ortaokullarında din eğitimi*, İstanbul: Dem Yayınları.
- Aşlamacı, İ. (2024). *Örgün ve yaygın din eğitiminin 100 yılı (1923-2023)*, İstanbul: Dem Yayınları.

- Ateş, P. (2016). *İmam hatip lisesinde okuyan öğrencilerin imam hatip lisesini tercih nedenleri ve beklentileri (Gaziantep örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi).
- Bahçekapılı, M. (2013) *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri, İmkânlar, Fırsatlar, Aktörler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, İstanbul: İlke Yayınları.
- Çalışkanoğlu, Ş. (2018). *İmam-hatip lisesi öğrencilerinin sorun ve beklentileri (Çorum örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hitit Üniversitesi).
- Demirbaş, Ş. (2016). *Türkiye’de imam-hatip ortaokullarında okutulmakta olan Arapça ders kitabı serisi ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi.
- Dündar, F. G. (2008). *Çocuklarını imam hatip lisesine gönderen anne babaların imam hatip liselerini tercih nedenleri ve beklentileri (Yozgat ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi).
- Gündoğdu, Y. B. (2015) “Seçmeli Din Derslerini Tercih Eden Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Ordu Örneği”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, (15), 121-155.
- Kara, F. R. (2016). *İmam hatip ortaokulu öğrenci velilerinin beklentileri*, (Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Karateke, T. (2010). *İmam-hatip lisesi öğrencilerinin sorun ve beklentileri (Batman ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi).
- Karateke, T., & Özdemir, Ş. (2017). *İmam-hatip ortaokulu öğrencilerinin okullarından memnuniyet durumu ve lise tercihleri (Elazığ örneği)*. *Geleceğin İnşasında İmam Hatip Okulları* (s. 583-598). Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınevi.
- Kılıç, M. (2014). İmam hatip ortaokul ve liselerde kur’an eğitimi üzerine. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (47), 69-106.
- Korkmaz, M. (2013). İmam hatip lisesi öğrencilerinin bu okulu tercih süreçleri. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (16), 7-40.
- MEB. (2024). *Millî eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2023-2024*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Meydan, H. (2013). Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (40), 219-250.

- Özensel, E., & Aydemir, M. A. (2014). *Türkiye imam hatip lisesi öğrenci profili araştırması (temel sorunlar, beklentiler ve değer yapıları [Araştırma].* TİMAV.
- Ünaldı, S. (2019). İmam hatip ortaokulları'nda okuyan öğrencilerin bu okulları tercih nedenleri ve beklentileri (Erzincan örneği). (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi).
- Yaman, G. Ş. (2017). "İmam-hatip ortaokulu öğrencilerinin yabancı dil olarak Arapçaya yönelik metaforik algıları". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/47, 335-350.
- Yazıbaşı, M. A. (2018). "Ortaöğretim Öğrencilerinin Gözünden Seçmeli Din Dersleri: Kırıkkale Örneği", *Dini Araştırmalar Dergisi*, 21/53, 149-168.
- Yenice, A. (2023). *Çocukları imam hatip ortaokullarından mezun olan velilerin bu eğitim kurumlarını tercih nedenleri* (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi.